

0-6 Aylık Bebeği Olan Annelerin Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Bilgi Durumunun ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi

An Evaluation on the Knowledge Levels and Opinions of the Mothers with 0-6 month-old Babies about Human Milk Banking

Araştırma

Research

Tuba Özeydin¹, Hacer Alan Dikmen², Sema Dereli Yılmaz³, Aslıhan Karakoç Geçici⁴

DOI: 10.17942/sted.385477

Geliş/Received : 29.01.2018

Kabul/Accepted : 12.06.2018

Öz

Amaç: Bu çalışma, 0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki çalışma; Konya'da iki hastane ve bir ASM'de 220 anne ile yapılmıştır. Veriler annelerin sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerine, bebeğin özelliklerine, anne sütü bankacılığına ilişkin bilgi ve görüşe dayanan sorulardan oluşan bir anket formu ile yüz yüze görüşme tekniğiyle toplamıştır. Araştırma için etik kurul, kurum ve bireylerden gerekli izinler alınmıştır. Veriler SPSS 20 paket programında sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve ki kare testleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan annelerin %74,5'inin Türkiye'de anne sütü bankacılığı kurulması ile ilgili çalışmalar yapıldığını bilmemektedir. Kadınların %62,3'ünün Türkiye'de anne sütü bankasının kurulmasını desteklediği tespit edilmiştir. Annelerin %90,5'inin bebekleri için bir sütanne istemediği ve %67,3'ünün bulaşıcı hastalık yönünden süt bankalarından süt almak istemediği saptanmıştır. Araştırmada annelerin %40,9'unun dini inançları gereği süt bankalarına süt vermek istemediği saptanmıştır.

Sonuç: Annelerin çoğunluğu süt bankası ile ilgili bilgiye sahip değil ve süt bankalarından süt almak ya da bu bankalara süt vermek istememektedirler.

Anahtar sözcükler: Emzirme, Süt bankası, Bebek sağlığı

Abstract

Objective: This study was conducted to evaluate the knowledge and opinions of mothers with 0-6 month-old-babies about donor human milk banking (DHMB).

Method: This descriptive study was carried out among 220 mothers at two hospitals and a family health centre in Konya. The data were collected through face to face interviews using a questionnaire composed of the questions regarding the mothers' socio-demographic and obstetric characteristics, babies' features, the knowledge and opinions of the mothers about DHMB. Necessary permissions for the research were obtained from the ethics committee, the institutions and the individuals. The data were evaluated through SPSS 20 software using numbers, percentages, means, standard deviation and chi-square tests.

Findings: 74,5% of the mothers participated in the research didn't know the efforts to establish DHMB in Turkey. It was determined that 62,3% of them supported the establishment of DHMB. Of the mothers, 90,5% didn't want their babies to be breastfed by a wet nurse, 67,3% were unwilling to receive breast milk from milk banks due to the risk of infectious diseases and 40,9% didn't want to donate milk to the milk banks due to their religious beliefs.

Conclusion: Most of the mothers don't have knowledge about DHMB and don't want to receive donor milk from DHMB or to donate milk to the bank.

Key words: Breastfeeding, Milk bank, Infant Health

*Bu çalışmanın özeti 20th International Academic Conference, October 6-9, 2015 Madrid, Spain'de sunulmuştur.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Hemşirelik Bölümü, Konya (Orcid No: 0000-0002-3923-2197)

2 Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Konya (Orcid No: 0000-0001-9617-4897)

3 Doç. Dr. Selçuk Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Konya (Orcid No: 0000-0001-5294-7966)

4 Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Hemşiresi, Konya Eğitim Araş. Hast., Konya (Orcid No: 0000-0003-0496-0351)

Giriş

Anne sütü bebek ve anne sağlığı için kısa ve uzun dönemde pek çok faydaları bilinen doğal bir kaynaktır. Bebeğin ilk altı ayı süresince büyüme ve gelişimine ait gereksinimlerine tek başına yanıt verebilen anne sütü, anne ve bebek bağının kurulmasında da önemli rol oynamaktadır (1). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bebeklere ilk altı ay anne sütü dışında hiç bir ek besin verilmemesi gerektiği belirtmektedir (2). Bebeğin sindirim sistemine daha uygun bir besin olan anne sütü, bebeğin bağışıklık sistemini güçlendirmekte ve birçok hastalıktan korumaktadır. Bebeği emzirmenin anne sağlığı açısından da olumlu özellikleri vardır. Ancak bebeğe ve anneye ilişkin bazı sorunlara bağlı olarak bazı bebekler anne sütü alamamaktadır (3).

Bebeğin sağlıklı bir biçimde büyümesi ve gelişmesi için gerekli olan anne sütünün sağlanabilmesi için Avusturya, Brezilya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde anne sütü bankacılığı kurulmuştur. Anne sütü bankası ilk olarak 1900'lü yılların başında Avusturya'da kurulmuştur. Bu dönemlerde anne sütü bankacılığı; doğrudan bebek emzirme yöntemiyle ya da sütün ihtiyaç sahibi bebeğe dolaylı ulaştırılması ile yürütülmüştür. AIDS hastalığının 1980'li yıllarda baş göstermesi bu bankaların kurulmasını olumsuz etkilemiştir. Sonraki yıllarda bulaşıcı hastalıkların anne sütü aracılığıyla yayılmasını önlemeye yönelik bu bankaları denetlemeye, geliştirmeye ve standartlarını belirlemeye yönelik birimler oluşturulmuştur. Günümüzde süt bankacılığı özellikle Brezilya'da ilerlemiş durumdadır. Bebek ölümlerini azaltmak için birçok bebeğe Brezilya Sağlık Bakanlığı tarafından bu bankalar aracılığıyla anne sütü verilmektedir (4,5). Avusturya'da ve İtalya'da anne sütü bankalarının standartlarını yükseltmeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmakta ve rehberler oluşturulmaktadır (6).

Ülkemizde de bu bankaların kurulacağına yönelik adımlar olacağı Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planında yer almaktadır (7). Ülkemizdeki bebek ölüm hızı önceki yıllara göre azalma gösterse de 2013 Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması'na göre binde 13 düzeyindedir (8). Bu oran ülkemizde gelişmiş ülkelere göre daha çok bebeğin öldüğünü göstermektedir. Bazı

araştırmalar anne sütü bankalarından temin edilen sütün bebeklerin gelişimini olumlu yönde etkilediğini, enfeksiyon hastalıklarına yakalanma oranlarını ve hastanede kalış sürelerini kısalttığını belirtirken (4, 5) bazı çalışmalar bu bulguları desteklememektedir. Anne sütü bankacılığı aracılığıyla bebeklerin daha az oranda öldüğünü gösteren somut verilere rastlanmamaktadır (9). Süt bankalarının Türk Toplumunun dini inançlarına uygun olup olmadığı başka bir tartışma konusudur (10).

Anne sütü bankasının kurulması yoğun emek ve maliyet gerektirmektedir. Bu bankaların bebek sağlığına etkisi, bebek ölüm oranlarını azaltmasına yönelik katkısının araştırılması ve Türk Toplumunun inançları ile ilgili bu sistemin nasıl işleyeceğine dair bireylerin bilgilendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışma, 0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi düzeyinin ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı türde planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi: Bu araştırma; tanımlayıcı türdedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri:

Araştırma, Konya il merkezinde bulunan Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Dr. Faruk Sükan Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde ve 68 No'lu Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'nde yürütülmüştür. Her iki hastanenin Konya şehir merkezinde bulunması, doğum oranlarının yüksek olması ve ekonomik durumu orta düzeyde olan bireylerin başvurduğu hastaneler olması nedeniyle bu hastanelere benzer sosyoekonomik yapıya sahip olan bir bölgede yer alan 68 No'lu ASM araştırmanın yapılacağı yer olarak tercih edilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Çalışma Grubu:

Araştırma evrenini Mayıs-Eylül 2014 tarihleri arasında belirlenen hastanelere ve ASM'ye başvuran doğum sonu 0-6 aylık dönemdeki anneler oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için; hedef kitledeki birey sayısı bilinmeyen örneklem hesaplama formülü kullanılmıştır ($n = t^2pq/d^2$). Gürol ve ark (2013)'nin anne sütü bankacılığı ile ilgili bilgi

düzeyini değerlendirdikleri çalışmada kadınların yaklaşık %9'unun anne sütü bankacılığı hakkında bilgi sahibi olduğu bulunmuştur (11).

$$p = 0.09$$

$$q = 0.91 (1 - 0.09)$$

$$t = 1.96$$

$$d = 0.05 (\pm \%5 \text{ örnekleme hatasını kabul ettiğimiz için})$$

$$n = (1.96)^2 (0.09 \times 0.91) / (0.05)^2 = 126$$

Yapılan hesaplama ile en az 126 anne ile çalışılması hedeflenmiştir. Belirtilen tarihler arasında toplam 220 anneye ulaşılmıştır.

Örnek Seçim Kriterleri

• Doğum sonu 0-6 aylık dönemde olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden anneler çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları ve Tekniği: Veriler 2 Mayıs -1 Eylül 2014 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan 49 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunda, annelerin sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerine, dini inanışına, bebeğe ve anne sütü bankacılığına ilişkin sorular yer almaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze veri toplama tekniği ile toplanmıştır.

Ön Uygulama: Soruların anlaşılabilirliği, araştırma öncesinde 10 anne ile test edilmiştir. Ön uygulama sonrasında anlaşılmayan, eksik ya da gereksiz bulunan herhangi bir soru tespit edilmemiştir.

Verilerin Analizi: Verilerin analizi SPSS 20.0 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma ile değerlendirilmiştir, önemlilik testi olarak ki-kare testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir (12).

Araştırmanın Değişkenleri:

Bağımlı Değişkenler:

Anne sütü bankacılığına ilişkin bilgi ve görüşler

Bağımsız Değişken:

Annelerin sosyo-demografik ve obstetrik özellikleri

Bebeğe ilişkin özellikler

Araştırmanın Etiği: Araştırma öncesi Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 30.04.2014 tarih ve 2014/51 sayılı etik kurul izni ve ilgili kurumlardan anket uygulama izni alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylere araştırma ile ilgili açıklama yapılarak, sözlü onamları alınmıştır. Anketlerde annelerden isim ya da adres alınmayarak gizlilik hakkı muhafaza edilmiştir. Aynı annenin birden fazla kez ankete katılımını önlemek için anket formunda daha önce bu çalışmaya katılıp katılmadığı sorgulanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin %75,5'inin 21-35 yaş aralığında olduğu, %45,0'inin kendisinin ve %39,1'inin eşinin ilköğretim mezunu olduğu, %71,4'ünün ekonomik durumunu orta algıladığı ve kadınların %92,3'ünün herhangi bir işte çalışmadığı saptanmıştır. Kadınların canlı doğum sayısı ortalaması $2,06 \pm 0,98$ olarak tespit edilmiştir. Annelerin %23,6'sı en son bebeklerini 37. haftadan önce doğum yaptıklarını, %59,5'i vajinal doğum yaptıklarını, %25,0'i son gebeliklerinde bir sağlık sorunu yaşadığını ve %19,1'i en son gebeliğinin planlı olmadığını belirtmiştir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan annelerin %51,8'i erkek bebek sahibi olduğunu, annelerin %15,0'i ve babaların %25,9'u erkek bebek sahibi olmak istediklerini belirtmişlerdir. Annelerin %21,4'ü doğumdan sonra bebeğini emziremediğini ve %33,6'sı emzirmeye yönelik sorun yaşadığını belirtmiştir. Annelerin %58,1'inin estetik kaygıları nedeniyle bebeklerini emzirmede saptanmıştır. Kadınların %75,9'unun yalnızca anne sütü ile bebeğini beslediği ve %34,5'inin bebeğinin doğum sonunda yoğun bakımda kaldığı belirlenmiştir (Tablo 2). Bebeklerin doğum ağırlığı ortalaması $2,913 \pm 849,18$ olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların %100'ünün İslam Dinine mensup olduğu çalışmada; annelerin %83,6'sının anne sütü bankacılığı hakkında bilgi sahibi olmadığı, %10,9'unun başka bir bebeği emzirdiği ve %6,4'ünün bebeklerine başka bir anneden süt verildiği saptanmıştır. Kadınların %62,7'si İslam dinindeki sütannelikle ilgili bilgi sahibi olmadığını ve %74,5'i Türkiye'de anne sütü bankacılığı kurulması ile ilgili çalışmalar yapıldığını bilmediğini belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 1. Annelere ilişkin özelliklerin dağılımı (n:220)

Yaş	Sayı	Yüzde
16-20 yaş	33	15,0
21-35 yaş	166	75,5
36-48 yaş	21	9,5
Öğrenim durumu		
İlkokul	99	45,0
Ortaokul ve lise	98	44,5
Üniversite	23	10,5
Eşinin öğrenim durumu		
İlkokul	86	39,1
Ortaokul ve lise	107	48,6
Üniversite	27	12,3
En uzun süre yaşanan yer		
İl	102	46,4
İlçe	53	24,1
Köy	65	29,5
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	92	46,0
Geniş Aile	128	54,0
Ekonomik durum algısı		
Kötü	15	6,8
Orta	157	71,4
İyi	48	21,8
Çalışma durumu		
Çalışıyor	203	92,3
Çalışmıyor	17	7,7
En Son doğum haftası		
25-36. Hafta	52	23,6
37-42 Hafta	168	76,4
En son doğum şekli		
Normal Doğum	131	59,5
Sezaryen Doğum	89	40,5
En son gebelikte sağlık sorunu yaşama durumu		
Evet	55	25,0
Hayır	165	75,0
En son gebeliğin planlı olma durumu		
Evet	178	80,9
Hayır	42	19,1
Bulaşıcı hastalık durumu		
Var	4	1,8
Yok	216	98,2
Kronik hastalık durumu		
Var	21	9,5
Yok	199	90,5
Sürekli kullanılan ilaç durumu		
Var	200	90,9
Yok	20	9,1
Toplam	220	100

Annelerin %98,2'sinin bebekler için anne sütünün önemli olduğunu düşündüğü, %90,5'inin bebekleri için bir sütanne istemediği, %81,8'inin kendi sütünü anne sütü bankalarına vermek istemediği ancak %62,3'ünün Türkiye'de anne sütü bankası kurulmasını desteklediği saptanmıştır (Tablo 4).

Annelerin %48,2'sinin yeni doğan, prematüre ya da düşük kilolu bebeklere yarar sağlamak için sütünü süt bankalarına vermek istemediği, %40,9'unun dini inançları gereği süt bankalarına süt vermek istemediği ve %31,5'inin süt bankalarından süt almak istemediği ve %67,3'ünün bulaşıcı hastalık yönünden süt bankalarından süt almak istemediği belirlenmiştir. Annelerin %29,5'i bebeği için gerekli olursa süt bankalarından süt alabileceğini, %77,3'ü süt bankalarına süt verebilmek ve %79,5'i süt alabilmek için eşlerinin onayının olması gerektiğini belirtmektedir (Tablo 5).

Bebeğin doğum haftası ve bebeğin yoğun bakımda kalma durumu ile Türkiye'de anne sütü bankası kurulması ile ilgili görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,05$). Doğum haftası 37-42 olan annelerin %66,1'inin ve bebeği yoğun bakımda kalmayan annelerin %68,8'inin Türkiye'de anne sütü bankası kurulmasını istediği belirlenmiştir. Yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu, bebeğin doğum kilosu, bebeği besleme şekli, bebek bakımı için destek alma durumu, emzirmeye ilişkin sorun yaşama ve emzirmeye ilişkin eğitim alma durumu ile Türkiye'de anne sütü bankası kurulması ile ilgili görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 6).

Tartışma

Annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi düzeyinin ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmada; annelerin çoğunluğunun Türkiye'de anne sütü bankacılığı kurulması ile ilgili çalışmalar yapıldığını bilmediği görülmektedir. Gürol ve ark (2013)'nin çalışmasında kadınların %90,6'sının daha önce anne sütü bankacılığı hakkında hiçbir şey duymadıkları belirlenmiştir (11). Ekşioğlu ve ark (2014)'nin çalışmasında annelerin %41,6'sı anne sütü bankacılığının farkında olduğunu belirtmiştir (13). Başka bir çalışmada annelerin %42,4'ünün Türkiye'de süt bankalarının kurulmasına karşı olduğu tespit edilmiştir (14). Türkiye'de yeni

Tablo 2. Bebeklere ilişkin özelliklerin dağılımı (n:220)

Bebeklerin cinsiyeti	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kız	106	48,2
Erkek	114	51,8
Annenin olmasını istediği bebek cinsiyeti		
Kız	52	23,6
Erkek	33	15,0
Fark etmez	135	61,4
Eşinin olmasını istediği bebek cinsiyeti		
Kız	39	17,7
Erkek	57	25,9
Fark etmez	124	56,4
Doğumdan sonra bebeği ilk emzirme zamanı		
Hemen	95	43,2
1-2 saat içinde	55	25,0
3-4 saat içinde	8	3,6
4 saat sonrasında	15	6,8
Emzirmedim	47	21,4
Bebeğe emzirmeye yönelik sorun yaşama durumu		
Evet	74	33,6
Hayır	146	66,4
Bebeği emzirmeye yönelik yaşanan sorunlar		
Sütü gelmediği için emzirememe	19	25,7
Doğum sonu ağrılara bağlı emzirememe	7	9,5
Estetik kaygılarım nedeniyle emzirememe	43	58,1
Bebekte doğuştan bir rahatsızlık olması nedeniyle emzirememe	1	1,4
Diğer	4	5,4
Bebeğin beslenme şekli		
Yalnızca anne sütü	167	75,9
Hazır mama	11	5,0
Anne sütü, hazır mama ve ek gıdalar	41	18,6
Diğer	1	0,5
Bebeğe bakım verirken destek alma durumu		
Evet	114	51,8
Hayır	106	48,2
Bebeğin bakımına destek veren kişi		
Eş	62	43,7
Ebeveyn (anneanne/babaanne)	70	49,3
Diğer	10	7,0
Bebeğin doğum sonu dönemde yoğun bakımda kalma durumu		
Evet	76	34,5
Hayır	144	65,5
Toplam	220	100

başlayan bir çalışma olduğu için ülkemizdeki anne ve kadınların çoğunluğunun bu konu ile ilgili bilgisinin olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan anneler bebekler için anne sütünün önemli olduğunu düşünmektedir.

Annelerin çoğunluğu bebekleri için bir sütanne istememekte ve kendi sütünü anne sütü bankalarına vermek istememektedir. Kadınların bazıları yeni doğan, prematüre ya da düşük kilolu bebeklere yarar sağlamak için sütünü süt bankalarına vermek istediği ancak bazılarının

Tablo 3. Araştırmaya katılan annelere ilişkin bazı özelliklerin ve kadınların anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgilerinin dağılımı (n: 220)

Emzirmeye ilişkin eğitim alma durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	158	71,8
Hayır	62	28,2
Emzirmeye ilişkin eğitim aldığı kişi		
Hemşire/ebe	146	88,5
Doktor	16	9,7
Aile büyükleri	3	1,8
Anne sütü bankacılığı hakkında bilgi sahibi olma durumu		
Var	36	16,4
Yok	184	83,6
Daha önce başka bir bebeği emzirme durumu		
Evet	24	10,9
Hayır	196	89,1
Bebeğe başka bir anneden süt verilme durumu		
Evet	14	6,4
Hayır	206	93,6
İslam dinindeki sütannelikle ilgili bilgi sahibi olma durumu		
Evet	82	37,3
Hayır	138	62,7
Türkiye’de anne sütü bankası kurulması için çalışmalar yapıldığını bilme durumu		
Evet	56	25,5
Hayır	164	74,5
Toplam	220	100

Tablo 4. Araştırmaya katılan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki görüşlerinin dağılımı (n: 220)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bebekler için anne sütünün önemli olup olmadığına ilişkin görüşler		
Evet	216	98,2
Hayır	4	1,8
Bebeği için sütanne isteme durumu		
Evet	21	9,5
Hayır	199	90,5
Kendi sütünü anne sütü bankalarına vermek isteme durumu		
Evet	40	18,2
Hayır	180	81,8
Türkiye’de anne sütü bankası kurulması ile ilgili görüşü		
Kurulmalı	137	62,3
Kurulmamalı	83	37,7
Toplam	220	100

bulaşıcı hastalık yönünden süt bankalarından süt almak istemediği belirlenmiştir. Gürol ve ark (2013)'nin çalışmasında kadınların %64,0'ı süt bankalarına kendi sütlerini bağışlayabileceklerini ifade etmiştir (11). Yapılan başka bir çalışmada kadınların yarısı süt vermenin kabul edilebilir olduğunu, %58'i kendi sütlerini

bağışlayabileceğini, %45,9'u inançlarına uygun olmadığı ve %23,6'sı enfeksiyon hastalıkları yönünden süt vermek istemediğini belirtmiştir (15). İzmir’de yapılan bir çalışmada kadınların %71,3’ü bebeği için süt bankasından anne sütü alma ve %68,8'i süt bankalarına süt verme konusunda gönüllü olduğunu (13) Malatya’da

Tablo 5. Araştırmaya katılan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki görüşlerinin dağılımı (n: 220)

	Katılıyorum Sayı (%)	Katılmıyorum Sayı (%)	Kararsızım Sayı (%)
Yeni doğan, prematüre ya da düşük kilolu bebeklere yarar sağlamak için sütümü süt bankalarına vermek isterim	75(% 34,1)	106 (% 48,2)	39 (% 17,7)
Dini inançlarım gereği anne sütü bankalarına süt vermek istemem	78 (% 35,5)	90 (% 40,9)	52 (% 23,6)
Dini inançlarım gereği anne sütü bankalarından bebeğim için Süt almak istemem	106 (% 47,9)	69 (% 31,5)	45 (% 20,5)
Bulaşıcı hastalıkların sütle geçme olasılığına karşı bebeğime süt bankasından süt almak istemem	148 (% 67,3)	32 (% 14,5)	40 (% 18,2)
Bebeğim için gerekli olursa anne sütü bankalarından süt almak isterim	65 (% 29,5)	116 (% 52,7)	39 (% 17,7)
Anne sütü bankalarına süt vermem için eşimin onayını almam gerekir	170 (% 77,3)	35 (15,9)	15 (% 6,8)
Bebeğim için süt bankasından süt almak için eşimin onayı olması gerekir	175 (% 79,5)	29 (% 13,2)	16 (% 7,3)

yapılan çalışmada ise kadınların yalnızca %9,2'sinin süt bankalarına süt verme ve %6,9'u süt alma konusunda gönüllü olduğunu ifade etmiştir (14). Anne sütünün erken bebeklik döneminde anneye ve bebeğe toplumsal ve psikolojik olarak değerler katmakla birlikte ileriki yaşama olumlu etkileri bulunmaktadır. Kardiyovasküler hastalıklarda, obezitede, metabolik sendromda, alerjik hastalıklarda, kanserde, otoimmün hastalıklarda ve bilişsel gelişimdeki etkileri hastalık ve ölüm oranını azaltmaktadır (3,16). Öncelikli olarak bebeklere kendi annesinin sütünün verilmesi gerektiği ancak herhangi bir sorun olması durumunda hastanede yatan bebekler için süt bankalarının kullanılmasının yararlı olacağı belirtilmektedir (4). Yapılan bir çalışmada anne sütü bankalarındaki sütler uyuşturucu madde, nikotin ve kafein yönünden incelenmiştir. Sütlerde uyuşturucu maddeye rastlanmamıştır ancak sigara kullanmadığını belirten bir donörün sütünde 46.1 ng/mL nikotin ve 138.6 ng/mL kotinin olduğu saptanmıştır ve tüm donörlerin sütünde %45,3'ünde kafein olduğu tespit edilmiştir (17).

Erken doğum yapmış olan 42 annenin sütleri ile 12 donörün süt bankalarındaki sütlerinin kıyaslandığı bir çalışmada; beyindeki beyaz cevherin gelişiminde önemli rol alan nervonik yağ asiti oranlarının yeni doğum yapmış annelerin sütlerinde %90,0 daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca linoleik asit oranı %43,0 oranında süt bankalarındaki sütte daha fazla bulunmuştur (18). Anne sütü bankalarındaki sütlerin saklanması ve ısı işlem görmesi sırasında zarar görmesine neden olabildiğinden süt verilen bebeklerin büyümesini yavaşlattığı tartışmalı bir konudur (19). Özellikle düşük ve çok düşük doğum ağırlıklı bebekler ya da erken doğum öyküsü olan bebekler için kendi annelerinin sütünü alamadıkları takdirde anne sütü bankaları değerli bir alternatif olarak kullanılmaktadır (20). Yapılan çalışmalarda süt bankalarına süt vermek ya da süt almak değişkenlik göstermektedir. Kadınların düşüncelerinin bölgesel farklılıklara bağlı olarak değişiklik gösterdiği düşünülmektedir. Annelerin özellikle süt bankalarındaki sütlerin sağlık yönünden risk taşıyabileceği korkusuyla süt almak istemedikleri görülmektedir. Bu sütlerin kullanımından önce denetimlerinin titizlikle yapılması önem kazanmaktadır.

Tablo 6. Türkiye’de anne sütü bankası kurulması ile ilgili görüşlerin bazı özelliklere göre dağılımı

	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım
	Sayı (%)	Sayı (%)	Sayı (%)
Yaş	Evet	Hayır	Önemlilik testi
16-20 yaş	21 (%63,6)	12 (%36,4)	χ^2 : 3,733 p: 0,155
21-35 yaş	107 (%64,5)	59 (%35,5)	
36-48 yaş	9 (%42,9)	12 (%57,1)	
Öğrenim durumu			
İlkokul	60 (%60,6)	39 (%39,4)	χ^2 : 0,638 p:0,727
Ortaokul ve lise	61 (%62,2)	37 (%37,8)	
Üniversite	16 (%69,6)	7 (%30,4)	
Çalışma Durumu			
Çalışmıyor	127 (%62,6)	76 (37,4)	χ^2 : 0,093 p:0,760
Çalışıyor	10 (%58,8)	7 (%41,2)	
Bebeğin doğum haftası			
25-36 hafta arası	26 (%50,0)	26 (%50,0)	χ^2 : 4,366 p:0,037
37-42 hafta arası	111 (%66,1)	57 (%33,9)	
Bebeğin doğum kilosu			
2500 altı düşük doğum ağırlıklı	29 (%53,7)	25 (%46,3)	χ^2 : 2,483 p:0,289
2501-3800 normal doğum ağırlıklı	96 (%64,4)	53 (%35,6)	
3800 üstü iri bebek	12 (%70,6)	5 (%29,4)	
Bebeği Besleme Şekli			
Anne Sütü	101 (%60,5)	66 (%39,5)	χ^2 : 0,949 p:0,330
Anne sütü, mama ve ek gıda	36 (%67,9)	17 (%32,1)	
Bebeğin Yoğun bakımda Kalma Durumu			
Evet	38 (%50,0)	38 (%50,0)	χ^2 : 7,444 p:0,006
Hayır	99 (%68,8)	45 (%31,2)	
Bebeğin Bakımı için destek alma durumu			
Evet	73 (%64,0)	41 (%36,0)	χ^2 :0,313 p:0,576
Hayır	64 (%60,4)	42 (%39,6)	
Emzirme Eğitimi Alma Durumu			
Evet	101 (%63,9)	57 (%36,1)	χ^2 :0,651 p:0,420
Hayır	36 (%58,1)	26 (%41,9)	
Emzirmeye ilişkin sorun yaşama			
Evet	40 (%54,1)	34 (%45,9)	χ^2 :3,206 p:0,073
Hayır	97 (%66,4)	49 (%33,6)	

Bebeğin doğum haftasının ve bebeğin yoğun bakımda kalma durumunun Türkiye’de anne sütü bankası kurulması arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Prematüre doğum yapan ve bebeği yoğun bakımda kalan annelerin beklenenin tam tersine anne sütü bankası kurulması konusuna sıcak bakmadıkları görülmektedir. Yararları hakkında artan kanıtlara karşın Türkiye’de gündeme gelen anne sütü bankacılığı uygulaması; etik sorunlar, geleneksel inançlar ve tutumlar, ailelerin bağışçı sütün güvenliği hakkındaki kaygıları ve bilgi yetersizliği gibi nedenlerden dolayı tartışılan bir konudur (21). Prematüre

doğum yapan ve bebeği yoğun bakımda kalan annelerin de bebeklerinin hassas bir dönemde olması nedeniyle bebeklerini bulaşıcı hastalıklara karşı korumak için süt bankalarının kurulmasını desteklemediği ayrıca süt bankalarının yeni bir kavram olmasının da annelerin kaygılarını artırabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada annelerin çoğunluğunun İslam dinindeki sütannelikle ilgili bilgisinin olmadığı, dini inançları gereği süt bankalarına süt vermek istemediği ve dini inançları gereği süt bankalarından süt almak istemediği

görülmektedir. Başka bir araştırmaya göre; kadınların %36,3'ünün dini inançları gereği süt bankalarına süt vermek istemediği ve %28,9'unun da sosyal ve ahlaki sorunlara yol açabileceğini düşündüğü için süt bankalarına süt vermek istemediği belirlenmiştir (11). İslam dininde süt bankalarından alınan süt ile ilgili farklı görüşler söz konusudur. Bir grup İslam düşünürüne göre süt bankalarının kurulması uygun görülmektedir. Bu gerekçeler aşağıdaki gibidir; sütanneliği ve süt kardeşliği ancak emzirme akti gerçekleştiğinde oluştuğu, yalnızca bankalardaki sütün bebeklere verilmesinin anne şefkatinin oluşturmadığı ve süt kardeşliği hükmünü ortaya çıkarmadığı belirtilmektedir. Süt kardeşliğin ortaya çıkabilmesi için belli bir miktar sütün bebeğin midesine gitmesi gerektiği için süt bankalarındaki sütlerin bir havuzda toplanması hangi anneden ne kadar sütün geldiği bilinmemektedir. Ayrıca İslam dininde kolaylaştırıcı olmanın ve yardımlaşmanın uygun görülmesinden anne sütü bankalarından alınan

Sadık Nazik "Hayatın Kaynağı"
STED Fotoğraf Yarışması 2002 Başarı Ödülü

sütün kolaylaştırıcı olduğu, yardımlaşma duygusuyla yapıldığında ve zor durumdaki bebeklerin yaşamlarını kurtarmak için de süt bankalarının kullanılması uygun görülmüştür. Karşıt görüşteki İslam düşünürleri ise süt bankalarından alınan süt ile süt kardeşlik hükmünün doğacağı ve yasaklanan evliliklerin ortaya çıkabileceği, haram evliliklerin neslin devamında bozulmasına neden olacağı, emzirme olmadan da anne sütünü alarak süt kardeşlik hükmünün doğacağı, anne sütünün hayati derecede öneme sahip olmadığı, ihtiyaç duyulan bebekler için süt annesi temin edilebileceği gibi anne sütüne benzer mamalarla da bebeklerin yaşamlarının devam edebileceği belirtilmektedir. Ayrıca İslamiyet'te şüphe duyulan şeylerden kaçınmak gerektiği belirtilmektedir. Bankalardaki sütlerin sağlık açısından da risk taşıyabileceği, bu sütlerin para karşılığı alınıp satılmasının sosyal ve psikolojik sorunlara sebep olacağı düşünülmektedir. Süt bankalarının kurulması ve kullanılmasının uygun görülmediği belirtilmektedir. Ancak bu iki görüşte değerlendirildiğinde anne sütü bankacılığının İslam ülkeleri için uygun olmadığı belirtilmektedir (22). Literatürde çalışma konusuyla benzer çalışmaların sayısının kısıtlı olması nedeniyle bulgular az sayıda veri ile tartışılmıştır.

Sonuç

Araştırmada; annelerin çoğunluğu Türkiye'de anne sütü bankacılığı kurulması ile ilgili çalışmalar yapıldığını bilmemektedir. Anneler bebekleri için anne sütünün önemli bir besin kaynağı olduğuna inanmaktadır. Araştırmaya katılan kadınlar Türkiye'de anne sütü bankasının kurulmasını desteklemesine karşın bebekleri için bir sütanne istememekte ve kendi sütünü anne sütü bankalarına vermek istememektedir. Araştırma sonuçları doğrultusunda süt bankalarının kurulmasına yönelik halkın bilinçlendirilmesi önem kazanmaktadır. Anneler için süt bankalarındaki sütlerin denetimi ve kontrolü kaygı oluşturmaktadır. Çeşitli hastalıklar yönünden süt bankalarındaki sütlerin titizlikle kontrol edilmesi ve süt bankası kurulacak olan ülkelerdeki bireylerin dini inançlarının da dikkate alınması önerilmektedir.

İletişim: Tuba Özaydın

E-posta: tuba_demirel_70@hotmail.com

Kaynaklar

1. Gür E. Anne sütü ile beslenme. Turk Ped Arş 2007;42:11.
2. World Health Organization (WHO). Breast feeding. Erişim Tarihi: 19.12.2017, <http://www.who.int/Topics/Breastfeeding/En/>.
3. Selimoğlu MA, Celiloğlu ÖS, Celiloğlu C. Anne sütü ile beslenmenin ileri yaşama etkileri. Türk Ped Arş 2010;45:309-14.
4. Kim JH, Unger S. Human milk banking. Paediatr Child Health 2010;15;(9):595-598.
5. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Erişim Tarihi: 10.12.2017, <http://www.Tbmm.Gov.Tr/Eyayin/Gazeteler/Web/Meclis%20bulteni>.
6. Hartmann BT, Pang WW, Keil AD, Hartmann PE, Simmer K. Best practice guidelines for the operation of a donor human milk bank in an Australian NICU. Early Human Development 2007;83:667-673.
7. T.C. Sağlık Bakanlığı Stratejik Plan 2013-2017, Erişim Tarihi:12.12.2017, <http://Sbu.Saglik.Gov.Tr/Ekutuphane/Kitaplar>.
8. Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013, Bebek ve çocuk ölümlülüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara.
9. Demirtaş B. Türkiye’de anne sütü bankaları olmalı mı? Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011;14:1.
10. Yaman A. İslam hukukuna özgü bir kurum: süt akrabalığı. SÜİF Dergisi 2002;13:55-67.
11. Gürol A, Özkan H, Celebioğlu A. Turkish Women's Knowledge and Views regarding Mother's Milk Banking. COLEGN 2013;206:6.
12. Alpar R. Spor, Sağlık Ve Eğitim Bilimlerinde Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik. 1.Baskı. Detay Yayıncılık, Ankara; 2010:143.
13. Ekşioğlu A, Yeşil Y, Turfan EC. Mothers' views of milk banking: sample of İzmir. Turk Pediatri Ars 2015; 50: 83-9.
14. Karadağ A, Özdemir R, Ak M, Özer A, Dogan DG, Elkiran Ö. Human milk banking and milk kinship: Perspectives of mothers in a Muslim country. Journal of Tropical Pediatrics, 2015, 61, 188-196.
15. Senol DK, Aslan E, Women's opinions about human milk donation and human milk banking. Biomedical Research 2017; 28 (15): 6866-6871.
16. İkinci ÖA. Anne sütüyle hayata sağlıklı merhaba. TÜBİTAK Bilim Ve Teknik Dergisi, 2012;Ekim:36-41.
17. Escuder DV, Algar OG, Pichini S, Pacifici R, Lara NR, Alonso CR, Validation of a screening questionnaire for a human milk bank to determine the presence of illegal drugs, nicotine, and caffeine. The Journal Of Pediatrics 2013;164:4.
18. Ntoumani E, Strandvik B, Sabel KG. Nervonic acid is much lower in donor milk than in milk from mothers delivering premature infants, of Neglected Importance?, Prostaglandins, Leukotrienes And Essential Fatty Acids 2013;89:241-244.
19. Arslanoglu S, Moro GE, Bellu R, Turlo D, Nisi D, Tonetto G, Bertino P. Presence of human milk bank is associated with elevated rate of exclusive breastfeeding in VLBW Infants. J. PerinatMed 2012;1:3.
20. Biasini A, Stella M, Malaigia L, China M, Azzalli M, Laguardia MC, Rizzo V. Establishment, Operation and development of a donor human milk bank. Early Human Development 2013;89:7-9.
21. Kadioğlu M, Şahin NH. Anne Sütü Bağışı: Türkiye'deki Durum. HSP 2014;1(2):102-114.
22. Pekdemir Ş. İslâm hukukuna göre anne sütü bankaları. The Journal of Academic Social Science Studies 2015;40:537-554.

Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel (LGBT) Hakkında Bilgi, Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Knowledge, Opinions and Attitudes among the Students of Midwifery Department about LGBTs (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender)

Araştırma

Research

Ayşe Mete¹, Nebahat Özerdoğan²

DOI:10.17942/sted.403797

Geliş/Received : 09.03.2018

Kabul/Accepted : 17.06.2018

Öz

Amaç: Yıllardır yok sayılan LGBT bireyler dünyada ve ülkemizde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Bu bireyler çoğunlukla ayrımcılık, önyargı, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk gibi olumsuz durumlara maruz kalmaktadırlar. Bu durumlar hem onları hem de toplumu dolaylı olarak etkilemektedir. Bu çalışmada, ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT hakkındaki bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim görmekte olan toplam 298 öğrenci oluşturmuştur. Evrende belirtilen grup içinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 223 öğrenci (evrenin %74,8'i) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma kapsamında öğrencilere 28 soruluk anket formu ve "Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ)" verilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik paket programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin yarısından fazlasının lezbiyen, gay ve biseksüel kavramlarının tanımlarını bildikleri ancak transgender kavramı hakkında fikirlerinin olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu cinsel yönelimin bir seçim olduğunu ve herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebileceğini düşünmektedirler. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin neredeyse tamamına yakını toplumda eşcinsellere karşı önyargı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçların ebelik eğitime ve bu konuda yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar sözcükler: Eşcinsellik, Biseksüellik, Kadın eşcinselliği, Ebelik, Öğrenciler, Tutum

Abstract

Objective: LGBT individuals, who have been ignored for years, constitute an important group in the world and in our country. These individuals are often exposed to adverse circumstances such as discrimination, prejudice, physical, emotional and sexual violence and challenges in accessing healthcare services. These situations directly and indirectly affect both them and the society to which they belong. In this study, it was aimed to evaluate the knowledge, opinions and attitudes of midwifery students about LGBT.

Method: The universe of the study was composed of a total of 298 students studying at the Midwifery Department of Eskişehir Osmangazi University Faculty of Health Sciences. 223 students (74,8% of the universe), who have agreed to participate in the study composed the sample of the research. During the research, a 28-questions questionnaire and "The Homosexuality Attitude Scale (HAS)" were administered to the students. The data were analysed using SPSS 21.0 statistical software package.

Findings: According to the results of the study; more than half of the students knew the definitions of lesbian, gay and bisexual concepts, but they had no idea about the meaning of the word 'transgender'. Most of the students think that sexual orientation is a choice and may change through treatment or therapy. Almost all of the students participated in the study stated that there is a prejudice against homosexuals in society. It is expected that the findings obtained from this study will contribute to midwifery education and to future studies in this field.

Key words: Homosexuality, Bisexuality, Lesbianism, Midwifery, Students, Attitude

1 Arş. Gör.; Gaziosmanpaşa Ü., Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü, Tokat (Orcid No: 0000-0002-9344-107X)

2 Prof. Dr.; Eskişehir Osmangazi Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Eskişehir (Orcid No: 0000-0003-1322-046X)

Giriş ve Amaç

Canlı türlerinin neredeyse tamamının, özellikle üreme organları ve sistemleri üzerinden dişi ve erkek olarak iki temel biçimde farklılaşması "cinsiyet" olarak tanımlanmaktadır (1). Cinsel kimlik, bireyin kendi bedenini ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılaması ve kabullenmesi; cinsel yönelim, bireyin istek, duygu ve davranışlarının belli bir cinsiyete çekimi; cinsel rol ise bireyin cinsel açıdan davranışlarının toplumsal görünümüdür. Genellikle karşı cinsle ilişkin rol davranışları 3-5 yaşlarında başlamakta, ergenlik döneminde kişilik özelliği halini almaktadır. Bireyin kendisini karşı cinsiyette algılaması, biyolojik cinsiyeti ile ilişkili özelliklerden rahatsızlık duyması ve bunları gizlemeye çalışması, karşı cinsin birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerine sahip olmak istemesi ile karakterize cinsel kimlik bozukluğu, günümüzde genellikle transseksüalite olarak ifade edilmektedir (2). Transseksüeller doğumda yanlış cinsiyete sahip olduklarını ve mevcut cinsiyetlerini belirleyen faktörlerin (örneğin kromozomlar) kendi cinsiyetlerine yönelik farkındalıklarıyla uyuşmadığını düşünen bireylerdir (15). The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders V (DSM-V)'e göre, cinsiyet disforisi olarak ele alınan transseksüalite de biyolojik cinsiyet ve cinsel kimlik arasında uyumsuzluk söz konusudur ve bu uyumsuzluk huzursuzluk ve sıkıntıya neden olmaktadır (2,9).

Yogyakarta İlkeleri (2007) belgesinde; cinsiyet kimliği kavramı içeriği genişletilerek tanımlanmaktadır: "*Cinsiyet kimliği, her bireyin, doğuştan gelen cinsiyetine uygun düşünüşün düşmesin, dış görünüşün ya da bedensel işlevlerin tıbbi, cerrahi ya da başka yöntemlerle iradi değişikliklerini de içerebilecek bedensel bilinç, giyim kuşam, söz ve davranışlar da dâhil olmak üzere, özel ve kişisel cinsiyetini duyumsama ve yaşama olarak anlaşılmalıdır*". Bu tanıma göre cinsiyet kimliği kişinin, bedensel bilinci ve işlevlerinin yanı sıra temelde özel ve kişisel duyumu ve cinselliğini yaşamasını içeren, doğduğu cinsiyetinden beklenenlere uyup uymama durumuna bakılmaksızın, toplumsal cinsiyet kalıpları ve yargılarının dışında olması durumudur (3,4).

Cinsel yönelim, başkalarına yönelik duygusal ve cinsel çekimlerin doğasını ifade etmektedir (15). Günümüzde toplumlarda yaygın olarak kabul

gören ve gerçekleşen cinsel yönelim şekli bireylerin karşı cinsle yönelmeleridir. Ancak kendi cinsine ya da her iki cinsle birden ilgi duyan bireyler de vardır. Kendi cinsinden olanlara duygusal ve cinsel yönelim içinde bulunan kadın ya da erkeklere eşcinsel (homoseksüel); erkek eşcinsellere "gay", kadın eşcinsellere "lezbiyen" denilmektedir. Biseksüel, hem kendi cinsine hem de karşı cinsle duygusal, erotik ve cinsel yönelim içinde olan kadın ya da erkektir. Transseksüel ise davranışlarından çok iç dünyasında kendisini karşı cinsten biri gibi gören, hisseden kadın ya da erkektir (1).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde; bütün insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğması, herkesin, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da sosyal köken, mülkiyet, doğuş ya da herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin haklardan yararlanabilmesi gerektiği belirtilmektedir (5). Ancak buna karşın günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde LGBT bireyler çoğunlukla toplum tarafından kabul görmemekte; dışlanma, taciz, kınanma, seks işçisi olarak çalıştırılma gibi önyargı ve ayrımcılık içeren çok sayıda uygulamaya maruz kalabilmektedirler. Önyargı ve ayrımcılık içeren uygulamalar LGBT bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşım ve hizmetlerden yararlanmalarını da olumsuz etkilemekte, dezavantajlı pozisyonda kalmalarına neden olmaktadır. Bu bireyler sıklıkla Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH), alkol ve madde bağımlılığı, şiddet, intihar, depresyon gibi ciddi sorunlar, cinsiyet değiştirmeye yönelik cerrahi operasyonlar nedeniyle sağlık kurumlarına başvurumaktadırlar karşılaşılabilmektedirler (8,12). Nitelikli bir sağlık bakımı LGBT bireylerin yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürebilmeleri için oldukça önemlidir. Bu nedenle sağlık profesyonellerinin LGBT bireylere önyargıdan uzak, ayrımcılık içermeyen hizmet sunabilmeleri için konuya ilişkin bilgi sahibi olması ve olumlu tutum geliştirebilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, gelecekte LGBT bireylere sağlık hizmeti sunacak ve danışmanlık yapacak olan ebellek bölümü öğrencilerinin LGBT hakkındaki bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesidir. Araştırmadan elde edilen sonuçların ebellek eğitiminde müfredat içeriklerinin düzenlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Geerç ve Yöntem

Ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT hakkında bilgi, görüş ve tutumlarını belirlemek amacıyla kesitsel olarak planlanan çalışmada veriler, konu ile ilgili literatür taraması sonucu hazırlanan 28 sorulu anket formu ile toplanmıştır (1,7). Anket formu; öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve LGBT hakkındaki bilgi ve görüşlerini inceleyen iki bölümden oluşmuştur. Öğrencilerin konu hakkındaki tutumlarını ölçmek amacıyla "Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ)" kullanılmıştır. Ölçek, 1980 yılında Hudson ve Ricketts tarafından eşcinsel bireylere yönelik tutumları ölçmek amacıyla 25 madde olarak geliştirilmiştir (10). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Sakallı ve Uğurlu (2001) tarafından yapılmış, bu uyarlamada ölçek 23 maddeye indirilmiştir. Ölçekten toplamda tek bir puan alınmakta ve puanın artmasıyla eşcinsellere ilişkin olumsuz tutumların arttığı belirtilmektedir. Her bir madde 1 (Hiç katılmıyorum) ve 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirilmiştir. Ölçekteki 5,6,8,10,11,13, 17,18, 21,22 ve 23. maddeler ters puanlamaktadır (11,18).

Uygulama alanı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü derslikleri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde öğrenim görmekte olan toplam 298 öğrenci oluşturmuştur. Evrende belirtilen grup içinden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 223 öğrenci (evrenin %74,8'i) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma 25 Mayıs - 25 Haziran 2017 tarihleri arasında sınıf ortamında yapılmış, öğrencilerin bilgilendirilmiş onamları alındıktan sonra anket formları dağıtılmış ve kendilerinin doldurması sağlanmıştır. Çalışmaya ölçeğin kullanım izni ve çalışmanın yapıldığı kurumdan izin alındıktan sonra başlanmıştır.

Veriler bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Sciences (SPSS) for Windows 21.0 istatistik paket programında, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulguların dağılımında sayı, yüzdelik ve ortalama, kategorik değişkenlerin analizinde ki kare testi, ETÖ'den elde edilen puan ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA - Oneway analysis of variance),

bağımsız gruplarda t testi, Mann-Whitney U testi ve ETÖ'den elde edilen puan ile bağımsız değişkenler arasında anlamlı fark bulunan dağılımlarda farklılığın tespitinde, Bonferroni testi yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,8 \pm 2,1$ (min-max=18,0-37,0) olup, %55,2'sinin (n=123) il merkezinde yaşadığı, %78,0'ının (n=174) ailelerinin gelirinin giderine eşit olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilere lezbiyen, gay, biseksüel ve transgender kavramlarının tanımı sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin %95,5'i (n=213) lezbiyen, %91,5'i (n=204) gay, %70,4'ü (n=157) biseksüel kavramını doğru tanımlarken %56,1'i (n=125) transgender kavramını "fikrim yok" olarak bildirmişlerdir. Öğrencilerin cinsel yönelim konusuna ilişkin düşüncelerinin dağılımı Tablo-1'de verilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %42,6'sı (n=95) doğuştan, %50,2'si (n=112) çevresel faktörler, %60,1'i (n=134) psikolojik, %77,1'i (n=172) hormonal ve %20,2'si (n=45) genetik faktörler ile eşcinselliğin ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %3,6'sı (n=8) ailesinde, %24,7'si (n=55) arkadaşlarının içinde tanıdığı eşcinsel birey olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilere ailelerinden ya da arkadaşlarından birisinin eşcinsel olduğunu öğrendiklerinde verecekleri tepki sorgulandığında; %78,9'u (n=176) bu soruya cevap vermiş olup, bunların %29,1'i anlayışla karşılayıp saygı duyacağını (n=65), %26,0'ı (n=58) şaşıracağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %92,4'ünün (n=206) klinikte hiç LGBT bireyle karşılaşmadığı ve %63,7'sinin (n=142) LGBT bir bireyin normal bireylerle aynı hasta odasını paylaşabileceğini düşündükleri saptanmıştır. Öğrencilerin buldukları sınıflara göre LGBT bir hastaya bakım vermekten rahatsızlık duyma durumları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0,225$, $p > 0,05$) ve %64,6'sı (n=144) LGBT bir hastaya bakım vermekten rahatsızlık duymayacağını ifade etmiştir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin ETÖ puan ortalaması $90,0 \pm 28,0$ (min-max=23,0-138,0)'dir.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsel yönelime ilişkin düşüncelerinin dağılımı (n=223)

	Evet		Hayır		Fikrim Yok	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsel yönelim bir seçim midir?	103	46,2	91	40,0	29	13,0
Cinsel yönelim herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebilir mi?	115	51,6	48	21,5	60	26,9
Eşcinsellik ruhsal bir bozukluk mudur?	86	38,6	99	44,4	38	17,0
Eşcinsellik fizyolojik bir bozukluk mudur?	118	52,9	73	32,7	32	14,3
Eşcinseller iyi bir ebeveyn olabilirler mi?	83	37,2	63	28,3	77	34,5
Eşcinsel bireyler toplum içinde cinsel kimliklerini gizli mi tutmalıdırlar?	25	11,2	147	65,9	51	22,9
Bir kişinin cinsel yönelimi çevresindeki kişilerden etkilenerek değişebilir mi?	143	64,1	55	24,7	25	11,2
Bir arkadaşınızın ya da ailenizden birisinin eşcinsel olması sizin toplumsal statünüzü etkiler mi?	70	31,4	122	54,7	31	13,9
Toplumda eşcinsel bireylerin olması toplumun ahlakını bozar mı?	73	32,7	94	42,2	56	25,1
Eşcinsel bireylere karşı toplumda önyargı var mıdır?	211	94,6	2	0,9	10	4,5
LGBT bireyler cinsel yolla bulaşan hastalıklara daha mı kolay yakalanırlar?	103	46,2	35	15,7	85	38,1
LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanmakta mıdır?	48	21,5	75	33,6	100	44,8
Dini inancınız gereği kişinin biyolojik cinsiyet dışında farklı cinse yönelmesi günah mıdır?	122	54,7	35	15,7	66	29,6

Tablo 2. Öğrencilerin ailesi ya da arkadaşları arasında LGBT birey bulunma durumuna ETÖ puan ortalamalarının dağılımı

Öğrencilerin bazı özellikleri, LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri	Eşcinsellere ilişkin tutumlar ölçeği median (%25-%75)	p*
Ailede tanıdık LGBT birey		
Var	53,0 (32,5-79,5)	p*=0,001
Yok	90,0 (75,0-114,0)	
Arkadaşlarda tanıdık LGBT birey		
Var	72,0 (47,0-89,0)	p*=0,001
Yok	94,5 (79,0-118,5)	

* Mann-Whitney U testi.

Öğrencilerin arkadaşlarında ya da ailesinde tanıdıkları LGBT bireylerin olup olmaması ile ETÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analize göre anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 2). Ailesi ya da arkadaşları arasında LGBT bireylerin bulunması durumunda öğrencilerin olumsuz tutumlarının azaldığı görülmüştür.

Öğrencilerin LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri değerlendirildiğinde; tedavi ya da terapi ile cinsel yönelimin değişiklik gösterebileceği, eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olma durumu, çevreden

etkilenmesi, eşcinsellerin iyi bir ebeveyn olma durumu, kimliklerini gizlemeleri, bir arkadaş ya aileden birisinin eşcinsel olmasının toplumdaki statüyü etkilemesi, toplumda eşcinsel bireylerin olmasının toplumun ahlakını bozması, LGBT bireylerin daha kolay CYBH'a yakalanma durumu, LGBT bir hastaya bakım vermenin rahatsızlık oluşturması, LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanması, biyolojik cinsiyet dışında farklı cinse yönelmenin günah olmasına yönelik soruların cevapları ile ETÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,05, Tablo 3). Verilen cevapların

Tablo 3. Öğrencilerin LGBT ile ilgili bilgi ve görüşleri ile ETÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki

Öğrencilerin LGBT ile İlgili Bilgi ve Görüşleri	Eşcinsellere İlişkin Tutumlar Ölçeği Ortalama±SS	F p*
Sizce herhangi bir tedavi ya da terapi ile cinsel yönelim değişebilir mi?		
Evet	94,7±26,4	F= 15,393
Hayır	71,3±29,4	p*=0,000
Fikrim Yok	95,8±23,5	
Sizce eşcinsellik ruhsal bir bozukluk mudur?		
Evet	103,4±24,9	F=25,642
Hayır	76,9±27,0	p*=0,000
Fikrim Yok	93,4±21,3	
Sizce eşcinseller iyi bir ebeveyn olabilirler mi?		
Evet	69,4±25,3	F=57,804
Hayır	108,1±21,2	p*=0,000
Fikrim Yok	97,2±20,9	
Sizce eşcinseller kimliklerini gizli mi tutmalıdırlar?		
Evet	112,6±22,7	F=31,521
Hayır	80,5±26,7	p*=0,000
Fikrim Yok	105,9±19,2	
Eşcinsellik çevreden etkilenerek değişebilir mi?		
Evet	93,3±25,9	F=7,718
Hayır	77,7±30,2	p*=0,001
Fikrim Yok	97,8±27,3	
Bir arkadaşınızın ya da ailenizden birisinin eşcinsel olması sizin toplumsal statünüzü etkiler mi?		
Evet	106,5±22,3	F=28,884
Hayır	78,6±27,4	p*=0,000
Fikrim Yok	96,9±20,0	
Sizce toplumda eşcinsel bireylerin olması toplumun ahlakını bozar mı?		
Evet	110,7±21,2	F=65,845
Hayır	71,2±24,5	p*=0,000
Fikrim Yok	94,2±19,2	
Sizce LGBT bireyler cinsel yolla bulaşan hastalıklara daha mı kolay yakalanırlar?		
Evet	95,3±25,1	F=12,675
Hayır	69,4±31,3	p*=0,000
Fikrim Yok	91,9±26,2	
LGBT bir hastaya bakım vermek sizi rahatsız eder mi?		
Evet	112,2±24,2	F=35,555
Hayır	79,7±25,2	p*=0,000
Kısmen	107,0±22,2	
Sizce LGBT bireylere sağlık bakımında ayrımcılık uygulanmakta mıdır?		
Evet	78,5±27,0	F=6,745
Hayır	89,1±26,5	p*=0,001
Fikrim Yok	96,0±27,9	
Dini inancınız gereği kişinin biyolojik cinsiyeti dışında farklı cinse yönelmesi günah mıdır?		
Evet	98,1±26,9	F=19,610
Hayır	67,6±28,8	p*=0,000
Fikrim Yok	86,7±22,0	

* p<0,05 değeri anlamlı kabul edilmiştir.

kendi içindeki farklarını analiz etmek amacıyla yapılan Bonferroni testine göre; cinsel yönelimin bir tedavi ya da terapi ile değişmeyeceğini, eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olmadığını, kimliklerini gizli tutmamaları gerektiğini, çevreden etkilenerek değişmeyeceğini, ailelerinde ya da arkadaşlarından birisinin eşcinsel olmasının kişilerin toplumsal statüsünü etkilemeyeceğini, LGBT bireylerin CYBH'a daha kolay yakalanmayacağını, LGBT bir hastaya bakım vermekten rahatsızlık duymayacağını düşünenlerin fark oluşturduğu saptanmıştır. Eşcinsellerin iyi bir ebeveyn olacağını, toplumda eşcinsel bireylerin olmasının bireylerin toplumsal statüsünü etkileyeceğini, biyolojik cinsiyet dışında farklı cinse yönelmenin günah olacağını düşünen, düşünmeyen ve fikri olmayan grupların ETÖ puan ortalaması bakımından tümünün farklı olduğu bulunmuştur.

Yapılan istatistiksel analizde öğrencilerin sınıfları, yaşadıkları yer, gelir durumuna göre ETÖ puanları arasında gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre öğrencilerin sınıfları, yaşadıkları yer ve gelir durumları ETÖ puanlarını etkilememektedir (sırasıyla, $F=1,435$, $p=0,233$; $F=1,560$, $p=0,200$; $F=2,282$, $p=0,104$ ve $p>0,05$). Öğrencilerin cinsel yönelimin bir seçim, eşcinselliğin fizyolojik bir bozukluk ve toplumda eşcinsel bireylere karşı ön yargı olup olmadığı sorularına verdikleri yanıtlar ve ETÖ'den aldıkları puan ortalamaları karşılaştırılmış, istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (sırasıyla, $F=2,450$, $p=0,089$; $F=1,266$, $p=0,284$, $F=2,758$, $p=0,006$ ve $p>0,05$).

Tartışma

Beş farklı Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği - ASEAN) ülkesinde (Endonezya, Malezya, Myanmar, Tayland ve Vietnam) 3262 lisans üniversite öğrencisi arasındaki LGBT bireylerde sağlık göstergelerini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, katılımcıların %5'i kendini LGBT birey olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada LGBT bireylerin %23,5'inin ciddi depresyon yaşadığı, %40,0'inin intihar düşüncesine sahip olduğu, %35,3'ünün intihar girişiminde bulunduğu, %28,6'sının alkol kullandığı, %14,0'inin son 12 ay içinde yasadışı uyuşturucu ve %46,4'ünün patolojik düzeyde internet kullandığı bildirilmiştir. Çalışma

sonucunda LGBT üniversite öğrencileri arasında depresyon, intihar ve bağımlılık davranışlarının yaygın olduğu belirtilmiştir (12). Transseksüel bireylerde özellikle ergenlik öncesi ve ergenlik dönemlerindeki intihar düşüncelerinin ve girişimlerinin yaygınlığını belirlemek amacıyla 141 transseksüel bireyle yapılan bir çalışmada; katılımcıların %29,8'i intihar girişiminin olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %9,2'sinin halen, %55,3'ünün ise yaşam boyu intihar düşüncesi olduğu belirtilmiştir. Çalışmada intihar girişimlerinin %76,7'sinin 21 yaşından önce gerçekleştiği saptanmıştır (23). Ciddi hastalık yükü bulunan LGBT bireylerin sağlık hizmetlerinden gerektiği biçimde yararlanmalarını sağlamak, sağlık profesyonelleri tarafından onlara ayırım gözetmeksizin ulaşabilecekleri nitelikli sağlık hizmetini sunmak toplum sağlığı açısından önemlidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; ebeklik bölümü öğrencilerinin LGBT bireylere yönelik olumsuz önyargılarının bulunduğu, cinsel yönelime ilişkin düşünceleri sorulduğunda fikrim yok diyenlerin oranının %11,2 ile %44,8 arasında beklenenden yüksek olduğu görülmüştür. Ailesi ya da arkadaş çevresinde LGBT tanıdığı olanların eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlarının azaldığı, konu ile ilgili bilgisizlik ya da yanlış bilgiye sahip olmanın olumsuz tutumları artırdığı belirlenmiştir.

Sağlık Yüksekokulu ile Meslek Yüksekokulundaki öğrencilerin LGBT bireyler hakkındaki görüşlerinin saptanması amacıyla 600 öğrenciyle yapılan bir çalışmada, erkek öğrencilerin LGBT bireylere karşı daha olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları belirtilmiştir. Çalışmada LGBT bireylerin negatif ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünenlerin büyük bölümü (%75,0) kadınlardan ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinden (%64,2) oluşmaktadır. Kadınların yarısından fazlası (%57,3) LGBT bireylerin kendilerini gizlememesi gerektiğini düşünürken erkeklerde bu oranın daha düşük (%31,1) olduğu bildirilmiştir (22). LGBT bireyler, ABD'deki nüfusun neredeyse yüzde 10'unu temsil ederken birçok klinisyen cinsel azınlık gruplarına nasıl bakım yapılacağını bilmemektedir. ABD'de hemşirelik öğrencilerinin LGBT bireylere bakım verme konusundaki bilgi ve tutumlarını incelemek amacıyla 190 hemşirelik öğrencisiyle yapılan bir çalışmada, mezun hemşirelerin lisans ve lisansüstü öğrencilere göre

daha bilgili oldukları ve LGBT bireylere sağlık hizmeti sunma yönünde daha olumlu tutum gösterdikleri, çalışma bulgularımıza benzer biçimde lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencilerde önemli bilgi eksikliklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Konuyla ilgili yeni öğretim stratejilerinin oluşturularak, öğrencilerin LGBT bireylere bakım vermede daha rahat ve donanımlı olmalarına yardımcı olunması gerektiği bildirilmiştir (17). Son zamanlarda hasta odaklı bakım talebi ve LGBT hastaların ihtiyaçlarına daha fazla önem verilmesine karşın, hemşirelerin halen LGBT hasta bakımı konusunda temel eğitime sahip olmadığı ve sonuç olarak olumsuz tutumlara sahip oldukları düşünülmektedir. San Francisco Körfezi Bölgesinde 268 hemşire ile yapılan ve hemşirelerin LGBT hasta bakımı ile ilgili rahatsızlık nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada, hemşirelerin %80'inin LGBT konularıyla ilgili okulda ya da mevcut iş yerlerinde herhangi bir eğitim almadıkları bulunmuştur. Hemşirelerin çoğu, LGBT bireyin bakımında rahat olduklarını ifade etmelerine karşın, bazıları onların kültürüne özgü bakım veremediklerini belirtmişlerdir (16). İngiltere'de 22 pratisyen hekimle lezbiyen ve gay hastalarının cinsel sağlık sorunlarını tartışırken karşılaştıkları zorluklar hakkındaki bakış açılarını incelemek amacıyla yapılan nitel bir araştırmada, hekimlerin neredeyse yarısı heteroseksüel olmayanların cinsel sağlık konularından söz etmede zorlanabileceklerini belirtmişlerdir. Zorlukların öncelikle lezbiyen ve gaylerin yaşam biçimleri ve cinsel uygulamaları hakkındaki bilgisizlikten, bu bireylere hitap ederken kullanılacak uygun dilin bilinmemesinden ve gay erkeklerin ilişkilerinin doğası hakkındaki varsayımlardan kaynaklandığı bildirilmektedir. Çalışmadaki katılımcılar lezbiyen ve gay hastaların cinsel sağlıkları hakkında bir iletişim yolu geliştirmenin gerektiğini belirtmişlerdir (26).

Altmış üç LGBT bireyle yapılan bir araştırmada, trans bireylerin biseksüel ve eşcinsel bireylere oranla sağlık kuruluşlarında negatif ayrımcılığa daha fazla uğradığı ve daha uygunsuz koşullarda sağlık hizmeti aldıkları bildirilmiştir. Çalışmada cinsel yönelim/cinsiyet kimliği nedeniyle sağlık kuruluşlarında ayrımcılığa uğradığını belirten 14 kişilik gruptan 11 kişinin (%78, 6) doktorlar, 4 kişinin (%28,6) hemşireler tarafından negatif ayrımcılığa uğradığı belirtilmiştir (25). 18 LGBT

bireyle yapılan nitel bir araştırmada ise katılımcıların sağlık çalışanlarının önyargı, ayrımcı tutum ve davranışları yüzünden sağlık kuruluşlarına gitmek istemedikleri; hastalıklarının son evrelerine kadar gitmeyi erteledikleri ve bu nedene bağlı ölümlerin yaşandığı bildirilmiştir. Ayrıca katılımcılar, özel ve devlet hastanelerinde çalışan sağlık profesyonellerinin davranış farklılığına dikkat çekmişler ve özel hastaneleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (21). Yılmaz ve Göçmen'in (2015) 2875 LGBT kişiyle yaptıkları çalışmada LGBT bireyler yaşamlarını idame ettirmeye yönelik en temel alanlarda bile ciddi ayrımcı tutumlara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrımcılığa uğradığını bildiren LGBT'lerin çoğunluğu yasal yollara başvurmadıklarını, %43,2'si yaşamında en az bir kez intiharı düşündüğünü, %50,3'ü cinsel sağlık hizmetlerine nereden ve nasıl ulaşacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir (8).

Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL)'nin "Türkiye'de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İnterseklerin (LGBTİ) Durumu 2016" araştırmasında 20 kamu çalışanı LGBTİ'den yalnızca 1'inin, iş yerinde cinsel kimliğini çekinmeden ifade ettiği bildirilmiştir (13). Kaos GL'nin "Türkiye'de Özel Sektör Çalışanı LGBTİ'lerin Durumu 2016" çalışmasına göre özel sektörde çalışan 85 LGBTİ bireyin çoğunun işyerinde gizlenmek zorunda kaldığı, kimliğini açıklayanların 3'te 1'inin ayrımcılığa uğradığı bildirilmiştir. Yaklaşık olarak yalnızca 5 çalışandan 1'inin iş başvurusu esnasında cinsel kimliğine ilişkin tamamen açık ve özgür davranabildiği belirtilmiştir (14). Yavuz ve ark. (2006) yaptıkları çalışmada, eşcinsel erkeklerin çoğunlukla ergenlik dönemi ve sonrasında, hiç tanımadıkları yabancı kişiler tarafından, kamuya açık alanlarda, orta ve ağır şiddette saldırıya maruz kaldıklarını bulmuşlardır (6). Kendini gay ya da biseksüel erkek olarak tanımlayan 210 kişi ile yapılan bir çalışmada, cinsel yönelimleri nedeni ile bireylerin %33,3'ünün fiziksel travma yaşadığı, %50,0'ının en az bir kez sözlü tacize uğradığı bildirilmiştir. Çalışmaya katılan eşcinsel bireylerin %45,2'sinin toplumda kendilerini korumak için cinsel yönelimlerini gizledikleri, %68,6'sının eşcinselliğini dini inançları açısından günah olarak değerlendirmedeği belirtilmiştir (24). Endonezya'nın başkenti Cakarta'da düzenlenen

Endonezya Dinler ve Barış Konferansı'nda "Eşcinsellik İslam'da caizdir" fetvası veren İslam uzmanları, inancın eşcinseli olmadığını, eşcinselliğin Allah'tan geldiğini ve bu yüzden doğal olduğunu belirtmişlerdir. Ancak Hristiyanlık, Musevilik ve İslamiyet'te karşı cinsler arasındaki ilişkiyi esas alan ve eşcinselliği yasaklayan bir yaklaşım söz konusudur. Eşcinsellik, erkeğin egemenliğine bir tehdit oluşturduğu için ayıp, günah ve yasak sayılmakta, toplum tarafından sapkın ve marjinal olarak düşünülmektedir (19). Bizim çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası kişinin biyolojik cinsiyeti dışında farklı cins yönelmesinin günah olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Yıllardan beri yok sayılan LGBT bireyler aslında dünyada ve ülkemizde önemli bir grubu oluşturmaktadır. Onların maruz kaldıkları ayrımcılık, önyargı, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet, sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluk gibi olumsuz durumlar bireysel sağlıklarını, dolaylı olarak toplumu olumsuz etkilemektedir. Sağlık alanında bakım sağlayacak ve danışmanlık yapacak olan ebelik bölümü öğrencilerinin LGBT bireyler hakkında bilgi, görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yaptığımız çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin yarısından fazlasının lezbiyen, gay ve biseksüel kavramlarının tanımlarını bildikleri ancak transgender kavramı hakkında fikirlerinin olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu cinsel yönelimin bir seçim olduğunu ve herhangi bir tedavi ya da terapi ile değişebileceğini düşünmektedirler. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin neredeyse tamamına yakını toplumda eşcinsellere karşı olumsuz önyargı olduğunu belirtmişlerdir.

Ülkemizde tabu halinde olan, daha çok bilgisizlik ve önyargılı olmaktan kaynaklanan negatif ayrımcı tutumun hakim olduğu bu konu hakkında öğrencilere ders kapsamında daha ayrıntılı eğitim verilmesi, özellikle LGBT bireyler ile çalışmalar yapılması, onların yaşadığı zorlukların ele alınması ve çözümlenmesine yardımcı olunmasının, LGBT bireylerin nitelikli sağlık hizmeti alabilmeleri ve sorunlarının çözümünde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

İletişim: Arş. Gör. Ayşe Mete

E-posta: ayse.mete@gop.edu.tr

Kaynaklar

1. KAOS GL Eğitim Grubu. "LGBT çocuklar için ne yapmalı?". LGBT Çocuklar ile Çalışan Öğretmenler için Kılavuz Kitabı. 2014.
2. Keskin N, Yapça G, Tamam L. Transseksüalizm: Klinik özellikleri ve yasal konular. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi* 2015;7(4):436-47.
3. Jogjakarta İlkeleri (2007). Uluslararası İnsan Hakları Mevzuatının Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Alanlarında Uygulanmasına İlişkin İlkeler.
4. Kayır GÖ. Sosyolojik değerlendirme: LGBT bireyler açısından cinsiyet kimlikleri meselesi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi* 2015;13(51):73-97.
5. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. <http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf>. Erişim Tarihi: 01.03.2018
6. Yavuz, MF, Dalkanat N, Gölge ZB, Müderrisoğlu S. Eşcinsel erkeklere yönelik fiziksel şiddetin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi* 2006;20(2):15-21.
7. KAOS GL Medya Klavuzu. 2011. <http://www.kaosgldernegi.org/resim/kutuphane/dl/sikcasorulansorular.pdf> Erişim Tarihi: 15.03.2017
8. Yılmaz V, Göçmen İ. Türkiye'de lezbiyen, gay, biseksüel ve trans bireylerin sosyal ve ekonomik sorunları araştırmasının özet sonuçları. Cilt IV, Sayı 6, 2015:94-101, Türkiye Politika ve Araştırma Merkezi (Research Turkey), Londra: Research Turkey (<http://researchturkey.org/9142>).
9. APA. Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 4th edition, text revision (DSM-IV-TR). Washington, DC, American Psychiatric Association.
10. Hudson W, Ricketts W. A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality* 1980;5: 357-72.
11. Sakallı N, Uğurlu O. Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students' attitudes towards homosexuality. *Journal of Homosexuality* 2001;42(1):53-62.
12. Peltzer K, Pengpid S. Stress among lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) university students in ASEAN countries: Associations with poor mental health and addictive behavior. *Gender & Behaviour* 2016;14(3):7806-15.
13. Türkiye'de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Trans ve İntersekslerin Durumu. <http://www.kaosgldernegi.org/yayindetay.php?id=168>, Erişim tarihi: 01.03.2018
14. KAOS GL. LGBTİ çalışanlar gizlenmek zorunda kalıyor! <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=22637>, Erişim tarihi: 01.03.2018
15. Yarns BC, Abrams JM, Meeks TW, Sewell DD The mental health of older LGBT adults. *Curr Psychiatry Rep* 2016;18:60 DOI 10.1007/s11920-016-0697-y.

16. Carabez R, Pellegrini M, Mankovitz A, El,ason M, Ciano M, Scott M. "Never in all my years...": Nurses' education about LGBT health Journal of Professional Nursing, 2015;31(4):323–9.
17. Cornelius JB, Carrick J. Editor: Patterson BJ. A survey of nursing students' knowledge of and attitudes toward LGBT health care concerns. Research Briefs. 2015;36(3):1223 DOI: 10.5480/13-1223.
18. Okutan N. (Eşcinsellere yönelik tutumlar: Cinsiyetçilik, romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar ve yetişkin bağlanma biçimleri açısından bir değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi, 2010 Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
19. Kırmızı K. Eşcinselliğe dinlerin ve toplumun bakışı. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1431723768.pdf>. Erişim Tarihi: 01.03.2018.
20. Ayten A, Anık E. LGBT bireylerde dinî inanç, din ve tanrı tasavvuru, dinî ve manevî başa çıkma süreci. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2014;14(2):7-31.
21. Karakaya S. LGBT bireylerin sağlık bakım deneyimleri ile ilgili görüşleri: Niteliksel çalışma. Yüksek Lisans Tezi, 2017 İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
22. Özpulat F, Bulut FY, Kör M. Üniversite öğrencilerinin LGBT bireyler hakkındaki görüşleri. International Journal of New Trends in Social Sciences. 2017;1(2):23-32.
23. Yüksel Ş, Arslantaş Ertekin B, Öztürk M, Bıkmaz PS, Oğlağı Z. Klinikte ihmal edilen bir konu: Transseksüel bireylerde intihar riski. Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi; 2017;54:28-32. Doi: 10.5152/npa.2016.10075.
24. Yalçınoğlu N, Önal AE. (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. Turk J Public Health 2014;12(2):100-12.
25. Yeşiltepe G. Lezbiyen gay biseksüel trans (LGBT) bireyler ve hasta hakları, Uzmanlık Tezi, 2015 Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı.
26. Hinchliff S, Gott M, Galena E.. 'I dare say I might find it embarrassing': General practitioners' perspectives on discussing sexual health issues with lesbian and gay patients. Health Soc Care Community; 2005;13(4):345-53.